

RODZ NIA LATA BŁA KĄ

36

**DZIECI I MŁODZIEŻ
W KALEJDOSKOPIE
WSPÓŁCZESNEGO ŻYCIA**

ROCZNIK LUBUSKI

LUBUSKIE TOWARZYSTWO NAUKOWE

**ROCZNIK
LUBUSKI
Tom 36, część 1**

**DZIECI I MŁODZIEŻ W KALEJDOSKOPIE
WSPÓŁCZESNEGO ŻYCIA**

Pod redakcją
Grażyny Miłkowskiej

Zielona Góra 2010

REDAKTOR NACZELNY

Bogdan Idzikowski

KOLEGIUM REDAKCYJNE

Mirosław Chałubiński, Marian Eckert
Żyvia Leszkowicz-Baczyńska, Leszek Gołdyka
Edward Hajduk, Zbigniew Izdebski
Krystyna Janicka, Tomasz Jaworski
Barbara Kołodziejska, Zbigniew Kurcz, Janusz Mucha
Jan Kurowicki, Wojciech Strzyżewski
Andrzej Toczewski, Zdzisław Wołk
Sekretarz: Ewa Narkiewicz-Niedbalec

RECENZENCI

prof. dr hab. Krystyna Ferenz

REDAKCJA WYDAWNICZA

Aldona Reich

SKŁAD KOMPUTEROWY

Gracjan Głowacki

PROJEKT OKŁADKI

Witold Michorzewski

ISSN 0485-3083

Wydanie publikacji dofinansowane przez:
Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego
Województwo Lubuskie
Miasto Zielona Góra
Uniwersytet Zielonogórski.

© Copyright by Lubuskie Towarzystwo Naukowe, Zielona Góra 2010

Druk: „Rob-Graf” Studio Graficzno-Wydawnicze, Zielona Góra

SPIS TREŚCI

Wstęp	7
-------------	---

CZYNNIKI RÓŻNICUJĄCE FUNKCJONOWANIE MŁODEGO POKOŁENIA W RÓŻNYCH ASPEKTACH ŻYCIA

ANNA MRÓZ

Zderzenie różnych światów: dzieci z wyjątkowo wysokim potencjałem rozwojowym w relacjach z otoczeniem społecznym	13
---	----

MARZANNA FARNICKA

Młodzi dorośli wobec własnej przyszłości	23
--	----

IWONA GRZEGORZEWSKA

Postrzegane relacje rodzice-dzieci a realizacja zadań rozwojowych okresu dorastania	37
--	----

IWONA RUDEK

Edukacja do tolerancji dla „inności” postulowanym atrybutem przygotowania młodzieży. Między teorią a praktyką	51
--	----

HELENA OCHONCZENKO

Studenci z niepełnosprawnościami na uczelni wyższej – wybrane aspekty funkcjonowania	61
---	----

MŁODZI WOBEC RZECZYWISTOŚCI SPOŁECZNEJ, PRAW, NORM I ZASAD

BOŻENA OLSZAK-KRZYŻANOWSKA

Młodzież a przystosowanie się do otoczenia	81
--	----

ELŻBIETA TURSKA

Młodzież akademicka wobec refleksji nad tożsamością	95
---	----

ELŻBIETA PAPIÓR, MARTYNA ROSZKOWSKA

Zaufanie młodzieży licealnej do instytucji	103
--	-----

ARTUR DOLIŃSKI

Ocena moralna czynów przestępczych, pozytywnych oraz budzących społeczne kontrowersje w percepcji młodzieży	115
--	-----

ERNEST MAGDA

Wpływ środowisk socjalizacji na cele życiowe młodocianych przestępców	139
--	-----

LIDIA WAWRYK	
Oblicze agresji zielonogórskich gimnazjalistów	151
JOLANTA LIPIŃSKA-LOKŚ	
Gimnazjaliści wobec narkotyków	161
LEOKADIA WIATROWSKA	
Wielość wartości dostrzeganych w filmach przyrodniczych przez studentów	173
 MŁODZIEŻ W RZECZYWISTOŚCI EDUKACYJNEJ	
LECH SAŁACIŃSKI	
Postrzeganie przez uczniów świata wartości ich nauczycieli jako integralny składnik wychowania do wartości w szkole	187
GRAŻYNA MIŁKOWSKA	
Style rozwiązywania konfliktów przez młodzież gimnazjalną	199
MARIA FUDALI	
Dojrzewanie do przyjaźni w roli członka grupy nieformalnej	215
ANNA SZCZĘSNA	
Aktualne wyzwania w pracy wychowawczej z młodzieżą gimnazjalną ..	227
KRZYSZTOF ZAJDEL	
Niedoceniane czynniki znaczące w decyzjach edukacyjnych i życiowych współczesnej młodzieży gimnazjalnej	245
ELŻBIETA SIARKIEWICZ	
O uczniowskim doświadczaniu wsparcia w nowych obszarach poradnictwa	257
MARCIN SZUMIGRAJ	
Dyfuzja wiedzy akademickiej w praktyce zawodowej. Założenia badań	267

WSTĘP

Życie – szczególnie młodych ludzi – zmienia się jak w kalejdoskopie. Pędzi w szalonym tempie zmieniających się mód, idoli, gadżetów, a także technologii, sposobów komunikowania, wymiany myśli. Obnażyło się przed człowiekiem, ukazując w ekranie komputera, telewizora czy telefonu komórkowego cały swój bezwstyd, wraz z jego pięknem i zagrożeniami. Migotliwość obrazów współczesności, ich nieustanna zmienność, nowość sprawia, że trudno odnaleźć sensy i wartości, dzisiaj jest zupełnie inne od wczoraj, jutro jest trudne do przewidzenia. W tym zmieniającym się świecie młodzi często pozostają sami; nierzadko sami też poszukują odpowiedzi na ważne dla siebie pytania. Dorosłym – jeszcze bardziej zapóźnionym w odczytywaniu zmian – coraz trudniej pomóc w rozumieniu i radzeniu sobie z wyzwaniami rzeczywistości, zarówno własnymi, jak i dzieci.

Przygotowując niniejszy tom poszukiwaliśmy odpowiedzi na pytania o zmiany współczesności odnoszące się do młodego pokolenia; chcieliśmy też dokonać oglądu otaczającej rzeczywistości oczami młodych ludzi. Stąd też na całość składają się artykuły obejmujące obie perspektywy: po pierwsze, teksty poświęcone badaniom nad młodzieżą oraz – po drugie, teksty prezentujące opinie, postawy samej młodzieży.

Tom składa się z trzech części. Pierwsza w nich, zatytułowana: **Czynniki różnicujące funkcjonowanie młodego pokolenia w różnych aspektach życia** poświęcona jest problematyce różnorodnych uwarunkowań rozwoju i aktywności dzieci o specyficznych wymaganiach edukacyjnych. W tym obszarze mieszczą się rozważania Anny Mróz, która pisze o problemach dzieci obdarzonych wysokim potencjałem rozwojowym oraz Marzanny Farnickiej, ukazującej różnice w wyobrażeniach na temat własnej przyszłości przez młodzież pochodzącą z rodzin zastępczych i z rodzin pełnych czy Iwony Grzegorzewskiej, opisującej wpływ relacji rodzice-dzieci na realizację zadań rozwojowych młodzieży wychowującej się w rodzinach z rodzin funkcjonalnych i rodzinach z problemem alkoholowym. Kolejne dwa teksty obejmują problematykę młodzieży niepełnosprawnej. Pierwszy z nich to tekst Iwony Rudek, stanowiący teoretyczny kontekst zmiany stosunku do osób niepełnosprawnych, drugi – autorstwa Heleny Ochonczenko – obejmuje funkcjonowanie niepełnosprawnych studentów Uniwersytetu Zielono-

górskiego. Autorka prezentuje problemy formułowane przez studentów z różnymi niepełnosprawnościami, wynikające z wielu utrudnień, szczególnie zaś (choć nie tylko) z barier architektonicznych.

Drugą część tomu (**Młodzi wobec rzeczywistości społecznej, praw, norm i zasad**) stanowią referaty i doniesienia z badań poświęcone postawom młodego pokolenia do regulatorów społecznego życia: prawa, norm, wartości, a także zachowań ryzykownych: narkotyków i agresji. Otwiera go teoretyczny tekst Bożeny Olszak-Krzyżanowskiej, poświęcony problematyce przystosowania się młodzieży do otaczającego świata w kategoriach osobowości, tożsamości i orientacji. Kolejne teksty stanowią interesującą egzemplifikację rozważań Autorki. Elżbieta Turska szuka odpowiedzi na pytania o to, czy młodzież akademicka, przyszli pedagodzy, podejmuje refleksję nad własną tożsamością i na ile sprzyjają temu treści programowe realizowane podczas studiów. Elżbieta Papiór i Martyna Roszkowska opisują stosunek zielonogórskich maturzystów do instytucji społeczno-politycznych oraz różnice w postrzeganiu tych instytucji przez młodzież uczącą się w „elitarnych” zielonogórskich liceach i uczniów z innych szkół ogólnokształcących.

Kolejny tekst, autorstwa Artura Dolińskiego, stanowi interesujący komunikat dotyczący stosunku młodych ludzi do czynów karalnych i wybranych zachowań społecznych. Analiza porównawcza opinii młodzieży, która nie weszła w konflikt z prawem (uczniów technikum i szkół zawodowych) z opiniami wychowanków zakładu poprawczego daje interesujący obraz akceptacji lub negacji systemu karnego i norm społecznych. Problematyka młodzieży niedostosowanej jest także przedmiotem zainteresowań Ernesta Magdy, który podnosi problematykę wpływu środowisk socjalizacji na cele życiowe młodocianych przestępców i dowodzi, że zarówno realizacja, jak i zmiana tych celów zależy przede wszystkim od jakości wsparcia ze strony środowisk socjalizacji, nie zaś od wsparcia w ogóle. Kolejne dwa teksty lokują się w obszarze profilaktyki społecznej i dotyczą podejmowania zachowań ryzykownych przez młodzież gimnazjalną szkół zielonogórskich. Pierwszy z nich – autorstwa Lidii Wawryk – to komunikat z badań dotyczących zachowań agresywnych; drugi, napisany przez Jolantę Lipińską-Lokś, stanowi diagnozę w zakresie kontaktów gimnazjalistów z narkotykami. Powyższą część zamyka opis oryginalnego zamysłu badawczego autorstwa Leokadii Wiatrowskiej, poświęcony wartościom dostrzeganym w filmach przyrodniczych przez studentów pedagogiki.

Na trzecią część tomu (**Młodzież w rzeczywistości edukacyjnej**) składają się teksty odnoszące się do wybranych aspektów szeroko rozumianej rzeczywistości edukacyjnej młodego pokolenia. Otwiera ją artykuł ukazujący świat wartości nauczycieli z perspektywy uczniów. Autor prezentuje

opinie młodzieży dotyczące zgodności ocen, haseł i zasad głoszonych przez nauczycieli z ich codziennym zachowaniem. Dodatkowym walorem poznawczym artykułu jest jego porównawczy charakter, jako że Autor dokonuje analizy wybranego przez siebie problemu w grupach uczniów Polski, Rosji i Niemiec. Kolejne teksty tej części tomu obejmują bogaty zakres tematyczny, od sposobów rozwiązywania konfliktów przez młodzież gimnazjalną (Grażyna Miłkowska), poprzez aktualne wyzwania wychowawcze w pracy z młodzieżą gimnazjalną (Anna Szczęśna), po rolę środowiska szkolnego i pozaszkolnego w wyborach i decyzjach życiowych młodych ludzi (Krzysztof Zajdel). Elżbieta Siarkiewicz wskazuje na nowy obszar wsparcia młodzieży, jaki pojawił w wirtualnej przestrzeni. Przykładem takich działań są – opisywane przez Autorkę – internetowy portal Nasza Klasa oraz uczniowskie blogi. Marcin Szumigraj podejmuje szczególnie aktualny w ostatnich latach problem dyfuzji wiedzy akademickiej w praktyce zawodowej, przyczyny rozdzwieku pomiędzy prezentowanymi w dyskursie akademickim ideami a brakiem ich obecności w praktyce zawodowej studentów. Praca stanowi kontekst teoretyczny do przygotowywanych przez Autora badań.

Łącznie tom składa się z 20 tekstów, których autorami są pedagodzy (w znaczącej części) oraz psycholodzy i socjologowie ze środowiska zielonogórskiego, a także Uniwersytetu Wrocławskiego, Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej w Brzegu Opolskim oraz Łużyckiej Wyższej Szkoły Humanistycznej w Żarach.

Grażyna Miłkowska